

گفت‌وگویی

روزنامه صبا با

عبدالحسین بدرلو؛ مدیر
گروه مستند روایت فتح

صبحا

@sabatv_ir
www.sabatv.ir

روایت فتح به شهید آوینی بدهکار است

روایت فتح قرار نیست چرخ را از نو اختراع کند

برای مناسبت‌های مختلف و برخی برای پخش‌های مناسبتی آماده شده‌اند.

اما یک مسئله جدی وجود دارد: تولید بدون پخش، عملاً باعث می‌شود مخاطب تصور کند اثری تولید نشده است. ما تعداد زیادی فیلم داریم که ساخته شده‌اند اما هنوز به مخاطب نرسیده‌اند.

○ پس بخشی از مشکل مستند، نه تولید، بلکه توزیع و پخش است؟

دقیقاً. ما باید برای پخش تلاش کنیم. وقتی می‌گویم باید برای پخش بجنگیم، منظورم دعا و تقابل نیست. منظورم این است که باید با تلویزیون مذاکره و تعامل کنیم. بسیاری از همکاران ما خودشان سابقه فعالیت در تلویزیون دارند و با سازوکار آن آشنا هستند. تلویزیون هم ملاحظات و استانداردهای خودش را دارد.

اما این مسئله باید حل شود؛ چون وقتی فیلم‌ساز می‌داند فیلمی درباره یک موضوع دشوار تولید می‌کند اما امکان پخش آن وجود ندارد، طبیعی است که در انتخاب موضوع احتیاط کند. اگر امکان پخش افزایش پیدا کند، انگیزه برای تولید آثار سخت و مسئله‌محور هم بیشتر می‌شود.

○ وقتی وارد میدان جنگ می‌شوید، با دو وظیفه مواجه هستید؛ یکی ثبت حقیقت و دیگری حفظ ملاحظات امنیتی. اگر این دو در تعارض قرار بگیرند، اولویت روایت فتح کدام است؟

هر دو موضوع اهمیت دارند. حقیقت باید ثبت شود، اما همه چیز را نمی‌توان در همان لحظه منتشر کرد. بعضی تصاویر یا اطلاعات ممکن است در شرایطی به امنیت کشور آسیب بزنند. اینجا مسئله حذف حقیقت نیست؛ مسئله مدیریت حقیقت است.

ممکن است تصویری امروز قابل انتشار نباشد، اما این به معنای آن نیست که نباید ثبت شود. باید ثبت، آرشیو و نگهداری شود تا در زمانی که انتشار آن امکان‌پذیر است، مورد استفاده قرار گیرد.

○ فارغ از مسئله امنیت، آیا روایت جنگ جایی برای نشان دادن ترس، اشتباه، سردرگمی و حتی شکست دارد یا قرار است صرفاً قهرمان و پیروزی را به تصویر بکشد؟

به نظر من مستند باید واقعیت را ببیند. اما باید توجه کنیم که در زمان جنگ، اولویت‌های رسانه‌ای متفاوت است. وقتی جنگ در جریان است و مردم لحظه‌به‌لحظه اخبار را دنبال می‌کنند، نمی‌توان انتظار داشت همان زمان فیلم‌های تحلیلی و انتقادی عمیق ساخته و منتشر شود.

وظیفه اول در آن مقطع، ثبت همه چیز است. مصاحبه‌ها، تصاویر، آدم‌ها و اتفاقات باید ثبت شوند. بعد از پایان جنگ می‌توان سراغ لایه‌های دیگر رفت. بسیاری از آثار انتقادی و مسئله‌محور درباره جنگ ایران و عراق نیز سال‌ها بعد ساخته شدند.

○ شما درباره نبود یک «ستاد تبلیغات جنگ» هم صحبت کرده‌اید. این خلأ چه تأثیری بر کار مستندسازان دارد؟

در جنگ دهه ۶۰ ساختاری تحت عنوان ستاد تبلیغات جنگ وجود داشت که بخشی از کار آن مدیریت موضوعات و نیروهای رسانه‌ای بود. امروز

هفته دفاع مقدس امسال در حالی سپری شد که بخش مهمی از تصاویر و روایت‌های جنگ‌های اخیر هنوز در مرحله ثبت، آرشیو یا تولید قرار دارند؛ روایت‌هایی که اگر امروز ثبت نشوند، ممکن است بخشی از جزئیات انسانی و اجتماعی آنها برای همیشه از دست برود. عبدالحسین بدرلو، مدیر گروه مستند روایت فتح، معتقد است این مرکز قرار نیست صرفاً فرم و زبان گذشته را بازتولید کند، بلکه باید ضمن حفظ هویت و ویژگی‌های روایت فتح، به زبان تازه‌ای برای روایت جنگ امروز برسد. او در این گفت‌وگو از ضرورت تربیت فیلم‌ساز، محدودیت‌های امنیتی و مجوزهای تصویربرداری، مشکل توزیع و پخش مستند، نبود یک ستاد منسجم برای مدیریت روایت جنگ، کمبود روایت‌های شهرستان‌ها و ضرورت شکل‌گیری آرشیو مردمی می‌گوید. بدرلو تأکید دارد که در روایت جنگ، انفجار و ویرانی تنها بخشی از واقعیت است و آنچه می‌تواند یک روایت را ماندگار کند، نزدیک شدن دوربین به آدم‌هایی است که در دل این حوادث زندگی می‌کنند.

سمیرا جعفری

گفت‌وگو

اما بسیاری از آثار جنگی سال‌های اخیر چنین ماندگاری‌ای پیدا نکرده‌اند؟

یکی از دلایلش این است که آوینی به آدم‌ها نزدیک می‌شد. جنگ برای او فقط انفجار و تخریب نبود. انسان در مرکز روایت قرار داشت. وقتی دوربین وارد یک موقعیت جنگی می‌شود، اگر فقط انفجار را ثبت کند، بخشی از واقعیت را ثبت کرده است. اما اگر بتواند آدمی را که در آن موقعیت زندگی می‌کند پیدا کند، آنجاست که یک داستان شکل می‌گیرد.

امروز هم اگر در یک صحنه جنگی حاضر هستیم، باید خانواده‌ها، مردم عادی، نیروهای امدادی، هلال احمر، آتش‌نشان‌ها، نیروهای امنیتی و نظامی و همه کسانی را ببینیم که در آن شرایط، با وجود خطر، کاری انجام می‌دهند.

تصویر تخریب ممکن است تکان‌دهنده باشد، اما آنچه برای تاریخ باقی می‌ماند، داستان آدم‌هایی است که در آن موقعیت زندگی کرده‌اند.

○ می‌توانیم از شما این وعده را بگیریم که روایت فتح بتواند از جنگ‌های اخیر آثاری ماندگار برای نسل آینده تولید کند؛ آثاری که مانند آثار شهید آوینی در حافظه نسل‌های بعد باقی بماند؟

نمی‌توانم چنین وعده‌ای بدهم. رسیدن به آن سطح کار ساده‌ای نیست. اما می‌توانم بگویم باید برای رسیدن به چنین استانداردی تلاش کنیم. ما باید به آن الگو نگاه کنیم و ببینیم چه چیزی باعث ماندگاری آن آثار شده است.

یکی از مسائل مهم این است که چرا فیلم‌ساز امروز با فیلم‌ساز دهه ۶۰ متفاوت است. شرایط اجتماعی، دغدغه‌ها، سبک زندگی، نیازهای جامعه و حتی نوع نگاه مخاطب تغییر کرده است. ما هم باید این مسئله را جدی بررسی کنیم. نشست‌ها و جلساتی برای تحلیل همین موضوع داریم تا بفهمیم چرا برخی آثار امروز آن تأثیرگذاری گذشته را ندارند.

○ در یک سال اخیر اثری از روایت فتح داشته‌ایم که بتوانیم از آن به عنوان یک اثر فاخر و ماندگار یاد کنیم؟

آثار مختلفی تولید شده و من نمی‌خواهم درباره همه آنها با جزئیات صحبت کنم، چون باید فهرست کامل را بررسی کنم. درباره جنگ ۱۲ روزه، آثار مختلفی تولید شده است. درباره لبنان هم مجموعه‌هایی در حدود هفت تا ۱۰ قسمت داشتیم که بخشی از آنها پخش شده و بقیه تحویل شده‌اند. درباره جنگ اخیر و آنچه در قالب جنگ ۴۰ روزه و جنگ رمضان مطرح شد نیز تولیداتی داشته‌ایم. بخشی از آثار

بمانیم که سال‌ها بعد به سراغ آن برویم. اگر فیلمی امروز ساخته می‌شود، باید بتواند در فاصله مناسبی به مخاطب برسد.

○ نام روایت فتح با نام شهید آوینی گره خورده است. در روایت‌های جدید قرار است زبان روایی متفاوتی ارائه شود یا همان ویژگی‌های گذشته حفظ خواهد شد؟

آنچه از شهید آوینی اهمیت دارد، بیشتر از فرم ظاهری آثار، فضای فکری و نگاه اوست. اگر بخواهیم دقیقاً همان فرم را امروز تکرار کنیم، طبیعتاً با شرایط مخاطب و امکانات امروز همخوانی نخواهد داشت. ممکن است دهه‌ها از آن دوره گذشته باشد و تکنیک فیلم‌سازی تغییر کرده باشد، اما مخاطب همچنان باید بتواند آن حس و نگاه را در اثر تشخیص دهد. این نگاه می‌تواند در انتخاب قالب، صدا، تدوین، نحوه نزدیک شدن به آدم‌ها و فضای کلی اثر خودش را نشان دهد، بدون اینکه الزاماً تکنیک دهه ۶۰ را تکرار کنیم.

روایت فتح به شهید آوینی بدهکار است، اما ادای این دین به معنای متوقف شدن در گذشته نیست. باید ببینیم مأموریت روایت فتح امروز چیست.

○ چرا آثار شهید آوینی همچنان در حافظه مانده‌اند،

○ آقای بدرلو، به‌تازگی به عنوان مدیر گروه مستند روایت فتح انتخاب شده‌اید. درباره برنامه‌های جدیدتان برای این مرکز بگویید. چه طرح‌هایی برای این بخش در نظر دارید؟

به نظر من قرار نیست در روایت فتح چرخ را از نو اختراع کنیم. این مجموعه مسیری را در گذشته طی کرده و باید همان مسیر را با توجه به شرایط امروز ادامه بدهیم. مأموریت اصلی ما تولید است، اما در کنار تولید، یک موضوع بسیار جدی وجود دارد و آن تربیت نیروی انسانی است.

ما نیاز داریم فیلم‌سازانی تربیت کنیم که بتوانند با فضای فکری و نگاه روایت فتح، فیلم تولید کنند. البته منظورم یک مدل دانشگاهی و کلاسیک نیست. می‌توانیم از طریق نمایش فیلم، نشست، پانوق، جلسات بررسی طرح و گفت‌وگو درباره موضوعات مرتبط با مستند، جنگ، دفاع مقدس، ایثار و مقاومت، زمینه شکل‌گیری این نیروها را فراهم کنیم. تعداد تولیدات ممکن است در مقاطع مختلف

تغییر کند، اما آنچه اهمیت دارد، مأموریت مجموعه است. روایت فتح باید روی حوزه‌هایی تمرکز کند که مأموریت مشخص آن است و در آنها بتواند آثار متمایزی تولید کند. در شرایط فعلی هم جنگ اخیر یک موضوع فوری و جدی است و نمی‌توانیم منتظر